

Tolnay Imre

A Tiberis-parti krónikás

Egyszer azt mondta egy írónk, Rómában az a fantasztikus, hogy „történik az emberrel”. Aki nem érti ezt a gondolatot, annak mindenképpen el kellene töltenie az Örök Városban legalább néhány hetet – bocsánat, de néhány nap kevés. Budaházi Tibornak volt szerencséje hosszabb időt szánni Itália és földrészünk egyik kulturális-szakraális fővárosának megismerésére. Ahogy Róma magába szívta évszázadok, évezredek történéseinek és alkotásainak szellemiségét, úgy itatja át az ott járók személyiségét ez a magas lelki-szellemi hőfokot és mély tartalmakat hordozó hely.

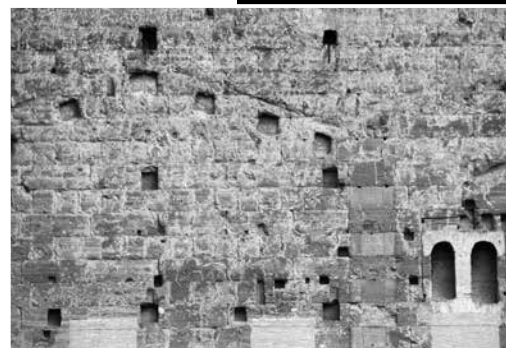
Szerencsére nem emlékszem már, melyik ismerősöm volt az, aki megkérdezte tőlem, miután Tiborhoz hasonlóan Rómában tölthettem közel két hónapot a Magyar Akadémia ösztöndíjasaként, hogy ha nem volt ott műterem, mit tudtam csinálni ilyen hosszú ideig... Mit, mit, hát csak mentem, mentem és töltekeztem és megismertem a várost és környékét... Az első, amit mondanom kell, hogy egy város, egy hely csak gyalog ismerhető meg igazán. Mert egyrészt a költőtől tudjuk, hogy „ki gépen száll fölébe, annak térkép (...)”, másrészt aki a történések szintjén és lüktetésében mozog, az kapja meg a tér és az idő olyan ajándékait, amelyekből kontinensünkön Itáliában és Rómában van a legtöbb. A több évezredes város az európai kultúra olyan gazdag tárháza, ahol az évszázadok, évezredek rétegei óriási szellemi és fizikai teljesítmények sokaságaként jönnek szembe, hatalmas területen, ugyanakkor minden kis sarkon.

A Rómát töredékeiben élénk táró Budaházi Tibor festői szemléletű ember, aki ráadásul közép-kelet-európai, sőt az észak-partiumi Kőszegremetéről került Zalába és ez utóbbi Kárpát-medencén átívelő adat fontos. Nem is annyira a művész születési és későbbi lakhely-adatai fontosak - nyilván a szatmári és a zalai dombok hatásai sem közömbösek - hanem az, hogy ha egy alkotó Európa ezen felén eszmélt, akkor másképp rezonál a kultúra képi rétegeire. Olyan helyről jött, ahol valaha *szinte semmit sem volt szabad és minden (másként) számított*. Nem könnyű ezt ma érteni, amikor és ahol *szinte mindent szabad és semmi se számít*. Budaházi Tibor Róma rétegeit - mai szóval layereit keresi, üzenet-értékét kutatja-vallatja. Nem a sorok, hanem a rétegek között olvas, a falak, vakolatok, mikro-makro-felületek, kis és nagy terek együttállásait emeli ki és rögzíti.

Tér ritkábban, idő annál többször témája, mondhatni főszereplője Budaházi Római töredékeinek. Egymást fedő felületek gazdag tárháza ez ugyanis, melyek legyenek akár át-meg átfestett vagy graffitikkal felülírt vakolatdarabok, sajátos ablakok, etruszk sírkamrák, épületek nyomait őrző falrészletek, oszlopok, elhagyott széksorok, - mind ittlétünk nyomai, fragmentumai. A művész komponál, ő kattintja el a gépet, de a hely, a genius loci, az idő koptatta anyag nagy úr, nehéz eldönteni, ki talált meg kit - Budaházi a képet, vagy a kép(kivágások) őt.

Sok helyen fotózhat az ember utcai töredékeket, de azok egy kicsit mindenhol mások. Róma egy több évezredes város, amely az ókori világ legnagyobb, legnépesebb, milliós metropolisa volt és bár akadtak évszázadai a középkorban, amikor lakossága néhány tízezresre apadt, kultúrája, színessége és centrum-jellege sosem szünetelt, tehát szinte minden ott hever

BUDAHÁZI TIBOR:
Római töredék
2019

egymáson a múltból és jelenből. Antik eleganciát és arisztokratizmust, középkori esetlegeséget és rusztikát, barokk szenvedélyt, lüktető, mediterrán temperamentumot egyaránt és egyszerre talál az ott járó, nagy mennyiségben és változatosságban. Ebből metszett ki éles szemével és optikájával Budaházi Tibor jó néhányat. Róma sosem kihalt, az itt gyűjthető töredékeken is az életszeretet, a kultúrát fűtő mennyei és pokoli tűz heve érezhető. Bár tényleg sok helyen látunk az Örök Városban egymást drámaian-játékosan fedő-felülíró tépett plakátokat, a Pilinszkytól ismert „plakátmagányban ázó éjjelek” érzete hiányzik, a tépázott falak az arrafelé gyakori esők, vagy szintén gyakori finom borok mentén nem sugallnak magányt is...

Budaházi festészeti munkássága természetesen nemcsak Róma töredékeiből és nem csupán felületek fotó-olvasataiból táplálkozik. Művészete az emberi jelhagyás több évezredes tárházának legidőállóbb és legegyetemesebb formáit, ősképeit dolgozza fel, éleszti újra. Festményein erdélyi temetők fejfái vagy középkori ablaktöredékek éppúgy felfedezhetőek, mint geometriába dermedt régi mítoszok, ürességükben, kopottságukban is beszédes

falak, hétköznapi és biblikus történetek, alakok jelképes árnyai.

Talán még többet is lehetne mondani Tibor Római töredékeiről, de hát egyrészt beszélnek azok rendesen, másrészt az ilyen fragmentumok amennyire tárgyilagosaak (hiszen manipulálatlanok), annyira személyesek is: meggyőződésem, hogy bár Róma valóban bizonyos értelemben a világ közepe, mindannyiunk megtalálhatja a maga Rómáját, sirató- vagy sírófalát, vakolt univerzumát, tépett plakát-kozmoszát. Nem kellett sokat gondolkodnom, hogy feltűnjön: csupán hangzásra eléggé hasonló a Rómát kettészelő folyó, a Tevere latin neve – Tiberis és Tibor keresztnéve egymáshoz. Tudjuk, hogy egyikük se a másiktól kapta a nevét, de eszembe jutott egy kedvelt nyárvégi római Tevere-parti fesztivál, melynek elnevezése „Lungo il Tevere (il teatro) non va in vacanza”, ami úgy fordítható, hogy „a Tevere (mentén a színház) nem megy nyaralni”. Bizonyos értelemben Tibor se megy nyaralni, a művész szeme szüntelen munkálkodik – és alkot, hol ecsettel, hol optikával. Szóval *Tibor is, mint a Tiberis...*

BUDAHÁZI TIBOR:
Római töredék
2019

